

„Tėvynė“ Savaitinis Laikraštis

Leidžia kas Pankadienį
Susivienijimas Lietuvių Amerikoje
Dr. M. J. Vinikas, Sekr. ir Adm.
PRENUMERATA METAMS:
Jungtinėse Valstijose \$1.50
Kitose Valstybėse \$2.00
„T E V Y N Ė“
307 W. 30-th Street, New York, N. Y.

T E V Y N Ė

SUSIVIENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE ORGANAS

Telefonas LAckawanna 4-5529

The Lithuanian Weekly „Tėvynė“

Published Every Friday
By the Lithuanian Alliance of America
Dr. M. J. Vinikas, Sec'y & Mgr.
YEARLY SUBSCRIPTION RATES:
In the United States \$1.50
To Foreign Countries \$2.00
„T E V Y N Ė“
307 W. 30-th Street, New York, N. Y.

No. 7

Acceptance for Mailing at Special Rate of Postage provided for in Section 1103, Act of October 3, 1917, Authorized on June 27, 1918.

New York, N. Y., Vasario (February) 14, 1936.

Entered as Second Class Matter November 28, 1910, at the Post Office at New York, N.Y., under the Act of March 3, 1879.

Vol. XXVII

Valio Nepriklausoma Lietuva!

Aštuonioliktas Nepriklausomybės Sukaktuves Švęsdama

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKELBIMO AKTAS.

Lietuvos Taryba savo posėdy vasario 16 dieną, 1918 m., vienbalsiai nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybės šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdama pripažintą tautų apsisprendimo teisę ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18—23 d., 1917 metais, SKELBIA ATSTANTANTI NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVOS VALSTYBĘ SU SOSTINE VILNIUJE ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad LIETUVOS VALSTYBĖS PAMATUS IR JOS SANTIKIUS SU KITOMIS VALSTYBĖMIS PRIVALO GALUTINAI NUSTATYTI SEIMAS, demokratinio būdu visų jos gyventojų išrinktas.

Vilnius, vasario 16 d., 1918 m.

Lietuvos Tarybos nariai:

Dr. J. Basanavičius, K. Bizauskas, M. Biržiška, S. Banaitis, P. Dorydaitis, St. Kairys, P. Klimas, D. Malinauskas, V. Mironas, St. Narutavičius, A. Petrulis, Dr. J. Šaulys, K. Šaulys, J. Šernas, A. Stulginskis, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Staugaitis, J. Vaičiulaitis, J. Vileišis.

MUSŲ NEIVALINGOS PAREIGOS.

Vasario šešioliktoji yra didžiausia lietuvių tautos švente ir kiekvienas nuoširdus lietuvis privalo užmirti visus idėjinius skirtumus, visus savo partinius siekinius tautos ir valstybės gyvenime ir visi privalome skaitlingai dalyvauti Lietuvos Nepriklausomybės Šventės iškilmų parengimuose. Kiekviena Amerikos lietuvių kolonija pamini Lietuvos Nepriklausomybės metinę sukaktį, tad kiekvieno tikro lietuvių pareiga lankytis į tokius parengimus ir visų bendromis jėgomis pareikšti džiaugsmą mūsų senosios tėvynės laimėjimais, pareikšti pagidavimus, kad Lietuvą padarius politiniai ir ekonominiai tvirtą, kad kuotartimaisioje ateityje išvaduoti iš svetimų vergijos sostinę Vilnių ir kitas Lietuvos žemes, kad senojų tėvynę mūsų broliai galėtų laisvai ir laimingai gyventi.

Kiekvienas atlikime savo privalingas pareigas su lig mūsų senosios tėvynės Lietuvos.

Latvija ir Estija Ruošiasi Lietuvos Nepriklausomybės Sukaktuvėms

Nuo 1934 metų Lietuva, Latvija ir Estija plačiai mini vieną kitos nepriklausomybės paskelbimo sukaktuves. Ir juo toliau šios sukaktuvės dar plačiau minimos. Šiemet Latvija ir Estija ypatingai gražiai minės Lietuvos nepriklausomybės šventę. Vasario 16 d. visose trijose Baltijos valstybėse plėvsuos Lietuvos tautinė vėliava. Latvijoje ir Estijoje įvyks visos eilės gausių susirinkimų, iškilmingų posėdžių, paskaitų ir pranešimų apie Lietuvos gyvenimą ir visų sričių laimėjimus. Nepriklausomybės sukaktuvės bus minimos visose Latvijos ir Estijos mokyklose, miesteliuose ir kitose švietimo įstaigose.

Vasario 16 d. Rygoje ir Talline ruošiami iškilmingi aktai, kuriuose dalyvaus tų kraštų valdžios, visuomenės, mokslo ir kultūros veikėjai. Juose dalyvaus ir Lietuvos vyriausybės nariai. Be to, visoje Baltijoje vasario 16 d. plačiai skambės lietuviška daina. Rygos ir Tallino konservatorijose, lietuviškų dainų koncertuose ir radiofo-

nuose mūsų tautines dainas dainuos Lietuvos valstybės operos solistai.

JAU 10,958 LIETUVOS SAVANORIAI APRUPINTI ŽEME.

Lietuvos kariuomenės kūrėjai — savanoriai, kurių pasirūpinti ir aukomis apginti Lietuvos nepriklausomybę, jau eilę metų, kai aprupinami žeme. Vien tik 1935 metais 349 savanoriai kūrėjai ir jų šeimos buvo aprupinti žeme ir pašelpomis. Gi nuo 1920 m. ligi šių metų pradžios žeme ir pašelpomis jau aprupinta 10,958 savanorių kūrėjai ir jų šeimos. Ligšiol žemės ir pašelpų dar negavo 82 kūrėjai-savanoriai, 6 žuvusių savanorių šeimos, 75 mirusių savanorių šeimos ir 19 žuvusių karių šeimų.

Lietuvos savanoriams-kūrėjams žemė duodama iš taip vadinamo žemės fondo. Šį fondą sudaro iš dvarininkų paimtos žemės. Ligšiol savanoriams kūrėjams iš žemės fondo duota apie 150,000 ha žemės.

Vokietija Nuodija Lietuvą

Paskutiniuoju metu Lietuvos Vokietijos pasienio gyventojai (Vilkaviškio, Šakių, Tauragės ir Kretingos apskr.) pradėjo daugiau gerti visokių stiprių alkoholinių gėrimų. Iš jų paminėti: brentspirtis, dropas ir anodija. Tiesiogiai yra toki stiprus ir nuodingi, kad kiek daugiau išgėręs žmogus nustoja sąmonės. Jau buvo keletas atsitikimų Tauragės apskrityje, kad nuo dropo vartojimo mirė keliolika žmonių. Šie šurpūs reiškiniai Lietuvos-Vokietijos pasienyje ima vis dažniau kartotis. Tad, suprantama, kad jais turėjo susirūpinti tam tikri Lietuvos valdžios organai. Jie ištyrė, kad šie nuodingi, bet labai pigūs, gėrimai į Lietuvą patenka iš Vokietijos šmugelio keliu. Taip pat iš Lietuvos valdžios organų tyrinėjimų paaiškėjo, kad žmonės šiuos nuodus geria visiškai nežinodami jų kenksmingumo, o tik suvilioti jų pigumu. Tai parodė visa eilė liudininkų.

Del šių įvykių Lietuvos spaudoje ir visuomenėje keliama didelio susirūpinimo. Kai kas net nurodo, kad anodija, dropas ir brentspirtis vokiečių tyčiomis gabenamas į Lietuvą. Vadinasi, vokiečiai stengiasi sąmoningai nuodinti Lietuvos gyventojus. Jeigu tvirtinimai pasirodytų teisingi, tai gali kilti naujas didelis skandalas. Istorijoje dar niekur nebuvo atsitikimų, kad viena tauta tyčiomis ir taikos metu sąmoningai nuodytų kitą tautą. Šiuo atveju vokiečių elgesys su Lietuvos pasienio gyventojais iškiltų visoje plotmėje.

Unijos Viršininkai Atsisakė Priimti Algų Pakėlimą

WASHINGTON. — Vasario 7 d. Angliakasių Unijos prezidentas John L. Lewis pranešė unijos konvencijai, kad jis negali priimti konvencijos nutartą pakėlimą jam algos net \$13,000 į metus. Taipgi nuo \$9,000 pakėlimo algos atsisakė vice prezidentas Philp Murray ir sekretorius Thomas Kennedy.

„Jūsų viršininkai dirbs visomis savo jėgomis ir sugabumais už dabartinės algas“, pareiškė Lewis. Nors daugelis delegatų pasipriešino jų atsisakymui nuo pakėlimo algų, bet Lewis atsisakė, kad jie nenori mažiausio nepasitenkinimo organizacijai del algų pakėlimo.

Lewis dabar gauna \$12,000 į metus, o Murray su Kennedy po \$9,000. Buvo gi pakelta Lewis iki \$25,000, o Murray ir Kennedy iki po \$18,000.

Angliakasiai Reikalau 30 Valandų Darbo Savaitės.

Taipgi ši Angliakasių Unijos konvencija nutarė reikalauti 30 valandų darbo savaitės sekamą sutartį su kasyklų savininkais darant. Algų nustatymo klausimas paliktas viršininkų nuožūrai, įsakant išgauti galimai geriausias sąlygas.

Milžiniškos Nelaimingų Atsitikimų Aukos

CHICAGO. — Nacionalė Saugumo Taryba paskelbė jos surinktas skaitlines iš nelaimingų atsitikimų 1935 metais. Paėmus visus nelaimingus atsitikimus bendrai, viso 1935 metais užmušta 99,000 asmenų; nuo sužeidimų pastoviai invalidais paliko 365,000 asmenų ir pagijusių nuo sužeidimų buvo 9,100,000 asmenų. Imant smulkiais apskaitliavimais turime sekamus davinys: užmušta 271 asmuo kasdien, 11 asmenų kas valandą ir vienas asmuo kas šešios minutės; sužeista 25,000 kasdien, 1,000 kas valandą ir 16 kas minutę; pastoviai invalidais padaromų sužeidimų buvo 1,000 kasdien ir 41 kas valandą.

Padalijus rušimis turime davinys, kad automobilių nelaimėse 1935 metais užmušta 36,400 asmenų, sužeidimų padarinių pastoviai invalidais buvo 107,000 ir išsigydžiusių nuo sužeidimų buvo 1,170,000 asmenų. Namuose pasitaikančiuose nelaiminguose atsitikimuose žuvo 31,500 asmenų ir sužeidimų buvo 4,600,000. Kasdieninio užsiėmimo pareigoje žuvo 16,500 asmenų ir sužeidimų buvo 1,400,000. Įvairiuose kituose nelaiminguose atsitikimuose žuvo 17,500 asmenų. Iš augščiau pažymėtų skaitlinių atėmus 2,900 žuvusių, pažymėtų automobilių nelaimių ir užsiėmimo rubrikose, tai užmuštais skaitlinė lieka 99,000 asmenų.

Šių visų nelaimingų atsitikimų nuostoliai sugadintais daiktai, neuždirtomis algomis ir gydymosi lėšomis sudaro apie tris bilionus dolerių. Vienok pažymėjus aplamą Amerikos gyventojų mirtingumą, tai 1935 m. 100,000 gyventojų teko 77.8 nuoš., kuomet 1912 m. tokiame pačiame skaičiui gyventojų teko 85.8 nuoš. Vadinasi, aplamas Amerikos gyventojų mirtingumas žymiai mažėja.

Lenkai Stabdo Vokiečių Traukinius

BERLYNAS. — Rytų Prusijos susisiekimas su tikrąja Vokietija per Lenkijos Pamario koridorių liko labai apsunkintas, Lenkijos valdžiai labai sumazinus skaičių vokiečių traukinių, kurie gali eiti per Lenkijos koridorių. Vokiečių traukinių skaičius liko sumažintas delto, kad jau visi metai Vokietija nemoka Lenkijai už tranzitą — naudojimąsi Lenkijos Pamario geležinkeliais. Šiuo vokiškų traukinių suvaržymu liko paliestas ir Danzigo miestas.

Rytų Prūsija yra atskirta nuo Vokietijos Lenkijos Pamario (Pomorze) koridoriu ir abi Vokietijos dalys gali susisiekti tik pasinaudojant koridoriaus geležinkeliais. Kasdien į abi puses pereina apie 30 reguliarių pasažierinių traukinių, neskaityant daugybės taurinių traukinių. Už naudojimąsi Lenkijos geležinkeliais vokiečiai turi mokėti tam tikrą tranzito mokesį. Bet Vokietija jau visus metus mokėsties nemokėjo ir įsiskolino Lenkijai 70,000,000 zlotų (apie \$13,300,000). Nesumokėjus tos sumos iki vas. 7 d., Lenkija iki minimumo sumažino vokiečių traukinių skaičių koridoriuje.

Užbaigtas PEKIN, ILL., STREIKAS.

PEKIN, ILL., vas. 7. — Už 24 valandų po užbaigto generalinio streiko, liko sutaukintas ir American Distilling Co. streikas, kuris ir priedė prie generalio streiko. Nesusipratimai toje dirbtuvėje iškilo jau perėitą rudenį. Kompanija išpildžiusi veik visus streikių reikalavimus.

ITALAI BOMBARDAVO ETIOPIJOS PREKYBOS CENTRĄ.

ADDIS ABABA. — Etiopijos valdžia paskelbė, kad Italijos lakunai pirmą kartą šiame kare bombardavo Magalo, svarbų pietinės Etiopijos prekybos centrą. Labiausia buvo bombarduojamas trobės, kuriame pirmiau buvo italų prekybos rumai. Iš to spėjama, kad italams svarbiausia rūpėjo sunaikinti tame name paliktus dokumentus.

WASHINGTON. — Amerikos Darbo Federacija apskaito, kad visoje ašlyje vis dar yra 11,401,000 bedarbių. Ir jiems jokios geresnės ateities nematyti, nes darbai jokiū būdu negali į trumpą laiką tiek pagerėti, kad galėtų suimti visus bedarbius.

Trys Voldemarininkai Nu-teisti Mirties Bausme

Prezidentas Mirties Bausmę Pakeitė Kalėjimu

KAUNAS. — Lietuvos vyriausybės oficialus „Lietuvos Aidas“ išspausdina sausio 22 d. Eltos sekamą pranešimą:

Praėjusių metų pabaigoje bendraminčiai Voldemaro, kuris buvo nuteistas už dalyvavimą 1934 m. birželio mėn. 7 d. riaušėse, Karutis, Skurauskas ir Sinkvičius sumanė išlaisvinti Voldemarą iš kalėjimo ir pastatyti jį vyriausybės priešakyje. Šiuo tikslu jie pradėjo rengti sukilimą. Kad apsaugotų nuo atitinkamų organų budrumo, Karutis atvyko pas Kauno karo komendantą ir kitus oficialius asmenis ir skundėsi, kad visuomenėje sklaidžiami apie jį visokie gandai, kad šitie gandai neturi jokio pagrindo ir kad jis nori ramiai gyventi. Iš antros pusės, suėjo į kontaktą su valstybės saugumo departamento valdininku Žukausku, kad sužinotų turimas apie save departamente žinias ir palenkė j savo pusę Žukauską.

Karutis suėjo į kontaktą su jaunėsn. puskarininkiu Žickum, vyr. puskarininkiu Preibiu ir vyr. puskarininkiu Marmą ir pradėjo rengti sukilimą. Jie susisiekė su dekaduotu už dalyvavimą 1934 m. birželio 7 d. riaušėse karininku Ivanausku. Klaipeidoje, kuris pritarė sukilimo rengėjams ir davė nurodymų. Skurauskas keliavo taip pat po provinciją ir atliko visą eilę Karučio pavestų jam paruošiamųjų darbų.

Karutis, Skurauskas ir Sinkvičius gamino ir platino proklamcijas, kuriose diskredituojama vyriausybė, visuomenė kurstoma sukilti, nuversti valdžią ir naujos valdžios priešakyje pastatyti Voldemarą; taip

Apverktina Lietuvių Mokyklų Padėtis Vilniuj

Praėjusiais metais kuratorija „Ryto“ pradžios mokyklų. Še buvo neleidusi prie Vytauto Didžiojo gimnazijos Vilniuje švenčionių lietuvių gimnazijos abiturientams laikyti brandos egzaminų; tik pasiekus valstybės prezidentą, tą teisę pasisekė atgauti. Mokslo metų pradžioje kuratorija naujai priimtus į gimnaziją mokinius, kurie baigė šešių pradžios mokyklų skyrių, pareikalavo pašalinti. Šiuo reikalavimu lietuvių švietimui buvo suduotas didelis smugis, nes iki šiolei, nežiurint pastangų, švietimo valdžia neleidė „Rytui“ atidaryti nė vienos II laipsnio pradžios mokyklos. Be to, kuratorija pranešė, kad gimnazijoje mokslo ir auklėjimo lygis esąs nepakankamas, ką neva konstatavusi mokyklų vizitatorė. Su pradžios mokyklomis irgi ne geriau. Ne tik neleidžiama steigti naujų mokyklų, bet ir senosios uždarinamos. 1934—35 mokslo metais valdžia uždarė 10 švenčionių vartus.

Dažnai neduodama leidimo net nekalčiausio turinio vaidinimams. Sausio 14 d. Rimšės policijos komendantas Rusochacki uždarė tris „Ryto“ ir 6 šv. Kazimiero draugijos skaityklas — Zabarnykuose, Beniunuose, Stasionyse, Magunuose, Čizuruose ir Antakalnėje.

FRANKFORT, KY. — Keturi kaliniai nugalėjo ir sumušė du sargus, išplėšė arsenalą ir pabėgo per kalėjimo didžiuosius vartus.

Nadas Rastenis.

VASARIO 16-TA

Per daugelį metų graži Lietuva
Panieką ir priespaudą kentė;
Bet kovą laimėjo ir tapo laisva,
Ir švenčia laimėjimo šventę.
Ir sunkūs rėžiniai ir plieno šarvai
Ir storos kalėjimų sienos
Sutruko-suiro. Ji švenčia laisvai;
Atėjo Jai skirtosios dienos.

Daug brolių-narsuolių per metų-metus
Kovodami priešgigas skynė;
Nors kelias jų buvo skausmingas, kartus,
Krutinėmis gynė Tėvynę.
Ak, daugelis žuvo ir išlis nunai,
Oi daugelis Sibirą mynė;
Bet darbštus, tvermingi ir drąsus sunai
Vistiek išliuosavo Tėvynę.

Užtai šiandien švenčia visa Lietuva,
Pažymi tą didžiąją dieną;
Augštai plavėsuoją tautos vėliava,
Ir džiugina jauną ir seną.
Bylojasi seniai, kryžstauja vaikai,
Linksmi šnekučiuojasi vyrai;
Dabinasi girios, liuliuoja laukai,
Senas kovas primena tyrai.

Prieš saulę štai blizga kareivių kardai,
Bakojant nerimstančius žirgus.
Liepsnoja sesučių baltieji veidai
Besegstančių kaspinus margus
Ir rutų vainiką prie aukso plaukų.
Viešu keliu joja ir eina
Jaunuolių-kareivių daugybė pulkų
Dainuojančių pergalės dainą.

Neilstančiai gaudžia garsingi varpai
Ir meldžiasi dangui trimitas,
Po šimtmečių budi didvyrių kapai,
Kai sveikina Lietuvą rytas.
Nušvitusi oro slaptina mina,
Ir vėjai pagarba alsuoja,
Kai saulė atbėgus skliautu tekina
Trispalvę vėliavą bučiuoja.

Tik ten, okupuotam krašte Lietuvos,
Dar broliai vis priespaudą kenčia.
Nors Vilniuje gimė liuosybė tautos,
Bet Vilnius šiandieną nešvenčia...
Nes priešų vergovėj sostinė sena
Negali šias iškilmes švęsti —
Nei Lietuvą gerbti liuosybės daina,
Nei skaisčią trispalvę išskleisti.

Ten broliai nelaisvėj niuniuoja tyliai,
Ten seserys renkia ir liusta,
Ten Vilnius-senelis vaitoja giliai,
Ten Vilija ašarom's plūsta.
Ten kalnai liepsnoja mirtingu kerštu,
Ten labai išle, be kvapo,
Ir plačios smiltynės prie Nerio krantų,
Piktiems engėjams rengia kapą!

Ten girios paniurę aistra pagiežos,
Ten oras nelaime patvinęs;
Ten žemė ir žmonės belaukia gražos
Prie Vytauto Didžio' Tėvynės.
Ten dega ugnelė senovės dienų,
Ten kuopos narsumas karžygių —
Ten, savo sapnuose, ir aš gyvenu —
Ten laukiame lemiančių žygių...

Nors ten ir užginta šiandieną liuosai
Šią didžiąją šventę minėti,
Vistiek skamba meilės Tėvynės garsai...
Už lupų... pas kožną vilnietį...
Ir verda krutinės raudonu krauju,
Nes ašarom's akys patvinė...
Tik laukia kol skliautas breks ryto nauju,
Kova prasidės paskutinė...

O, broliai! Minėdami šventę tautos,
Vasario šešioliktą dieną,
Maklaukim Perkuną, karžygių gamtos,
Sustiprinti jauną ir seną
Tam mušiu už širdį visos Lietuvos;
Tam vajui prieš brolių skriaudėją,
Kad didis Perkunas, dvasia Romuovs,
Stotų mums už karo vedėją...

Tad kils alei vienas Kėstučio sunai,
Išvys mozurus į Varšuvą,
Ir Vilnius, švenčionys, Suvalkai, Seinai,
Bus vėl Lietuva, kaip ir buvo.
Tuomet susivienys visa Lietuva,
Ją visą apjuos viena siena.
Plasnos tad ir Vilnių tautos vėliava
Vasario šešioliktą dieną!

Leitenantas Urbanavičius.

Lietuvos Nepriklausomybės Šventė ir Kariuomenė

Kiekvienais metais Vasario šešioliktą dieną visa laisvoji Lietuva ypatingu iškilmingumu švenčia savo didžiąją Nepriklausomybės šventę. Šiais 1936-aisiais metais mūsų tėvynė Lietuva savo laisvės ir nepriklausomybės atgavimo sukaktį mini jau aštuonioliktą kartą. Aštuonioliktą kartą visame krašte suplevėsuoja, didingai išsiskleidžia lietuviškųjų spalvų vėliavos, o kiekvieno lietuvių širdyje suliepsnoja kaitri tėvynės meilės ugnelė, verčianti džiaugtis ir pareikšti didžiausią pagarbą tiems Lietuvos su-nams, kurių dėka likome laisvi, nepriklausomi. Neabejojama, kad dar su didesniu džiaugsmu ir pergyvenimais šią didžiąją dieną mini įvairiuose pasaulio kraštuose gyvenę lietuviai, toli likimo atskirti nuo savo gimtosios Lietuvos žemės. O ypač Amerikos lietuviai, kurie realia pagalba prisidėjo atgaivinant nepriklausomą Lietuvą ir ginklu kovojant dėl jos laisvės.

Didžiojo karo viesului praužus, nuvargintas lietuvis, sugrįžęs į savo tėviškę, terado vien rusenantių degesius, piktžolėmis žaliuojančius savo laukų dirvonus ir žiaurią kaizerio tarnų okupacijos leteną. Tuo metu daugybė jaunų Lietuvos vyrų, dar tebekariaujančių dėl svetimųjų siekimų rusų kariuomenės eilėse, varuėjo į griuvančios Rusijos pilietinio karo ugnį. Daugybė taip pat lietuvių ir jų šeimų buvo atsidūrę ir išsiblaškę tolimosios Rusijos kraštuose, o negausūs lietuviai inteligentai buvo išsklaidyti viso pasaulio kraštuose.

Labai sunkiose aplinkybėse garbingieji Lietuvos vyrai, degdami mūsų tautos laisvės pranašų bei patriarkų dvasia, susirinkę senojo Lietuvos sostinėje Vilniuje, ryžtingai ir drąsiai pasauliui pareiškė: „Lietuva turi būti nepriklausoma!“ Jie įautė, kad visa Lietuva jau senai laukia laisvės ryto, kad reikalui esant daug amžių vergavęs lietuvis ir savo darbais įrodys, jog turi teisės laisvai, nepriklausomai gyventi. Nepriklausomybės paskelbėjai suprato, kad tautos išlaisvinimo valanda tikrai atėjo, kad dabar arba niekuomet!

Tačiau vien Nepriklausomos Lietuvos paskelbimo nepakako. Reikėjo realios jėgos, kuri šį drąsų pirmųjų Lietuvos vyrų žygį kuogrečiausiai paremtų. Nors atrodė, kad baises karo nuvargintas pasaulis jau daugiau nenorės ir nerengs karo, tačiau greitai buvo įsitikinta šių svajonių netikrumu. Paskelbtajai nepriklausomybei iš visų pusių grėsė nuolatiniai pavojai, todėl nors ir sunkiausiomis aplinkybėmis — trukstant karininkų, ginklų, reikiamo patyrimo ir pagaliau pinigų — buvo pradėta kurti Nepriklausomos Lietuvos kariuomenė. Besimokydama kovos lauke, mušiuose iš savo priešų įsigydama ginklų ir kitų karo priemonių, jauna Lietuvos kariuomenė ištikrųjų rodė stebuklus, nugalėdama daug kartų didesnes bolševikų, bermontininkų ir, pagaliau, lenkų divizijas. Iš kur lietuvių kariuomenės pulkai sėmėsi sau stiprybės? Keno žygiai buvo jiems ryškiausiu pavyzdžiu? Kas stumė menkai ginkluotus savanorius į galingą didžiąją kare užsigrudinusio priešo ugnį? Kodel, kokiū būdu nuo šimteriopo priešo atsigynėme? Atsakymas trumpas ir aiškus: senosios galingos Lietuvos dvasia, Vytauto pulkų galybė ir audringas atbūdes lietuvių gyslose senuolių kraujas vedė atgijusias Lietuvos karių į karo ugnį, į garbingą mirtį, į netikėtą pergalę. Laisvi likome tik todėl, kad mums buvo gyvas ir stiprus laisvės troškimas ir visišką asmens reikalų pamiršimas į ginant.

Lietuvos nepriklausomybės atgavimas didingon ir tragington mūsų tautos istorijon buvo įrašytas ne rašalu į brangaus popierio lapus, bet narsių lietuvių vyrų krauju, pralietu lygiuose laisvosios tėvynės laukuose. Ko būtų vertas nepriklausomybės paskelbimo aktas, jei jis nebūtų paremtas sukurty lietuviškųjų pulkų durtuvais? Pulkų, kurie ne, svetimųjų žemių ejo grobti, ne gyvuliško noro kariauti buvo vedami, ne „ieskoti erdvės“ kitų tautų sąskaita, o tik gynė ir didvyriškai žuvo saugodami tą lietuviškųjų kryžių, didingų pilikalnių gimtąją Lietuvos žemę, per kurią „tyliai, tyliai Nemunėlis teka“, kurios senoliai kariai „ties Žalgiuru mušė kryžiuočius piktus“. O mušė tik todėl, kad tie per amžių teriodavo Lietuvos žemes, kardu ir ugnimi „krikštijo“ gyventojus.

Lietuva liko laisva. Laisva be savo senosios sostinės — Vilniaus ir vėl šarvuotų dvidešimtojo amžiaus kryžiuočių grasinama vakaruose.

Švėsdami jos aštuonioliktąsias nepriklausomybės sukaktuves ir rupindamiesi tą nepriklausomybę išlaikyti ir kitus mūsų tautos idealus pasiekti — nepamirškime anų didžiųjų nepriklausomybės atgavimo pamokų ir jų išvadų. Mūsų geriausi sąjungininkai, tai mes patys, tai

Lietuvos jaunųjų ukininkų rateliai, surinkę savo narių tarpe aukų, nupirko du sunkiuosius kulkosvaidžius ir juos padovanojo Lietuvos kariuomenei (įteikė Karo Mokyklai). Šiame paveiksle matome padovanotus kulkosvaidžius, jaunųjų ukirėnų atstovus, kurie įteikė kulkosvaidžius, ir Karo Mokyklos karininkus.

Besilankant Lietuvoje

Rašo S. E. Vitaitis — „Tėvynės“ Redaktorius.

(Tąsa)

Netikėtus Tremtinys.

Rugpjūčio 14 d., eidami iš kongreso posėdžio su p. Karpiu pietauti, sutikome vėl. p. V. K. Račkauską, kuris pasiūlė kartu papietaut su žydu laikraščio redaktorium p. Juozu Serebravičium, su kuriuo čia mus ir supažindino. Labai malonus, liksmas žmogus ir lietuviškai taip puikiai, be jokio akcento kalba, kad visai nepanašų, jog p. Serebravičius būtų žydų kilmės žurnalistas. Jis norėjęs susipažinti ir pasikalbėti su Amerikos lietuvių laikraštininkais.

Išėję į Laisvės Alėją sutikome p. Juozą Adomaitį, kuris seniaus lankėsi Amerikoje ir daugeliui Amerikos lietuvių yra pažįstamas. Mane nemažai nustebino paties p. Adomaitio pasisakymas, kad dabar ir jis yra tremtinys. Jis iš Kauno ištrėmtas į provinciją visam karo laikui stoviu ir į Kauną galėjęs atvykti tik trumpam laikui jo ištrėmimo prižiūrėtojai leidžiant.

Kaip čia dabar atsitiko, kad jau ir Tamsta tremtinys? — stebiuosi.

Pas mus visko atsitinka — esame labai progresyviškas kraštas — šypsodamasis p. Adomaitis pasiaišnino.

Pastebėjau, kad jis nenori aiškintis savo ištrėmimo priežasčių, tad ir neklusinėjau jo. Pietaudami atvirai, nuoširdžiai pasikalbėjome su pp. Serebravičium, Račkausku ir Adomaičiu apie Lietuvos ir Amerikos lietuvių laikraščių padėtį ir kitais kultūriniais reikalais.

gerai ginkluoti, išmėklinti ir aprūpinti mūsų kariuomenės pulkai. O mūsų kariuomenė — tai pati tauta.

Tačiau lietuvis gerai žino, kas yra jo krašto nepriklausomybės laidas. Tai mūsų šių dienų moderninė kariuomenė ir vieninga, pasirijusi, kariškai pasirėngusi ir patriotiškai nusiteikusi visa tauta. Jei nepriklausomybės atgavimo pirmomis dienomis tulas valstybės vyras manė, kad Lietuvai kurti savo kariuomenę esą nereikalinga, kad niekas mūsų pulti nemano, kad valstybės sienoms saugoti pakaks keleto kuopų samdinių, — tai šiandien kiekvienas lietuvis aiškiai supranta, kad tik budami gerai pasirengę ir degdami savanorių bei pirmųjų mūsų kariuomenės pulkų dvasia atsispirsime ir nenusilenksime mūsų gobšiųjų kaimynų gąsdinimams. Svetimo netrokštame, o senolių kaulais nusagstyta savo gimtąją žemę ginsime visomis jėgomis, ir nė viena Lietuvos laukų pėda nebus atiduota be kraujo. Kiekvieno lietuvių sodyboje priešas ras atkakliai pasirijusią gintis tvirtovę, o mūsų kariuomenė, visa mūsų tauta, kad ir galingam priešui, bus sunkiai įkandamu riešutu.

Kaip nepriklausomoji Lietuva įvertina gink-

Račkausko Nusiskundimai.

Po pietų su p. Račkausku nuėjom į jo butą Laisvės Alėjoje ir jis mums pasipasakojo savo bėdas ir melaimes dėl žuvusių jo žiniai pavestų pinigų sumų, už ką jis nuteistas kalėjimui ir tuomet laukė apeliacinio teismo nuosprendžio. Nusiskundė teismo šališkumu, kuriame jam neduota progos net tinkamai pasiaiškinti. Pagaliau, paaiškino, kad p. Račkausko žmogus gyvena Anglijoje ir pagelbsti jam pragyventi Kaune, nes jokių pastovių ir užtikrintų pragyvenimui pajamų neturi. Kiek užsidirba už rašinėjamą laikraščiams ir už vertimus pasaulinių rašytojų kurinių, tai visos jo pajamos. Pareiškė p. Račkauskas didelio pageidavimo sugrįžti į laimingąją Ameriką, kur dar galėtų būti labai naudingas Amerikos lietuvių tautiniam ir kultūriniam veikimui. Jo nuomone, prie gerų norų ir pastangų jo draugų Amerikoje dar jis galėtų grįžti atgal į Jungtines Valstijas, jei tik paviektų išsiviekinuoti iš tų bėdų Lietuvoje.

Pataisęs savo sveikatą ligi to, kaip dabar jaučiuosi, energijos ir noro dirbti nestingą ir galėčiau dar labai daug pasitarnauti Amerikos lietuvių gyvenimui. Čia, Lietuvoje, nereikalingas, prislėgta siela gyvena labai nedraugingoje man atmosferoje. Net tie žmonės atsisakė man pagelbos ranką ištieti, kuriems tiek daug gelbėjau, kuomet jie lankėsi Amerikoje. Intelektiniai žydai man daugiau užuojautos parodė ir didesnę pagalbą suteikė, negu mano buvusieji prieteliai lietu-

vių. Pirmiausiai generolas

viai... Be galo skaudu šitai pasakyti mano amerikiečiams draugams, bet taip yra — baigė savo nusiskundimus p. Račkauskas.

Liudna pasidarė beklausant tokių p. Račkausko nusiskundimų. Juk visą amžių žmogus dirbo Lietuvos ir lietuvių labui. Pagaliau gražiausių vilčių vėlinas stoji į Lietuvos valstybinę tarnybą ir šiandien moraliai sutruškintas, kalėjimo bausme nuteistas... Skaudėsio likimo žmogui negali būti.

Del skaudamos kojos negalėjau pamatyti nei sporto rungtynių, neigi Lietuvos skautų varikarinio programo, kuris buvo suruoštas senosios Kauno pilies viduje prie degančio laužo. Eidamas į namus iš p. Račkausko buto, sutikau irgi plačiai Amerikos lietuviams žinomą artistą p. Joną Byrą, su kuriuo tik pripuolamai teko pasikalbėti. Jis irgi pareiškė didelio noro grįžti Amerikon ir dirbantis čia lietuvių tarpe scenos meno srityje. Neabejotinai tikisi p. Byra dar kuomet nors atvykti į Ameriką.

Karo Muziejuje.

Rugpjūčio 15 d. nėra kongreso posėdžio, mat Žolinės — švenčia visa Lietuva, švenčiame ir mes, kongreso dalyviai. Tačiau visai dienai buvo nustatytas kitokis programos. Pirmiausiai eina lankymas Karo Muziejaus, kuris dabar sutalpinintas Vytauto Didžiojo Muzieju, o senasis Karo Muziejaus namas jau nugriautas ir tik belikę pamatai liudija, kad ten muziejaus namo stovėta.

Į Muziejų, aus sodnelį susirinko gana skaitlinga minia žmonių — keli šimtai, didžiūma iš užsienio suvažiuavusių, nes iš vienos Latvijos buvo atvažiavę į Kauną laike kongreso apie 300 lietuvių. Pirmiausiai generolas

Nagevičius, kaip įkurėjas ir vyriausias globotojas Karo Muziejaus, paaiškino susirinkusiems miziejaus įsikurimo istoriją, reikšmę paminklo žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę ir visa, kas tik jungiasi su šia tautos šventove. Toliaus jis paaiškino, kad muziejus dar nėra galutinai sutvarkytas, dar ima kelis mėnesius jo įrengimui ir visų eksponatų tinkamam sutvarkymui, tačiau jis negalis atsakyti užsienio svečiams parodyti Karo Muziejų nors tokiu, kokiū jis šiandien yra, nes daugeliui užsienio lietuvių gal neteks progos kitu kartu muziejų pamatyti.

Pirmu kartu atidarytos muziejaus durys publikos lankymui. Priešakinė muziejaus salė sudaro lyg kokios augštos katedros įspūdį, apšviečiama per stiklinį stogą įeinančia dienos šviesa. Tuojaus nuo durų eina į abi pusi salės sparnai, o tiesiai priekin, palpėjus keliais laiptais, stovi didelė, balta Vytauto Didžiojo stovykla ir užpakalinėje sienoje paveikslas. Sienos aplinkui iškabinėtos didelės, istoriškais, spalvuotais, paveikslais, vaizduojančias Lietuvos istoriją ir mitologiją. Pačiame viršuje aplinkui salę iškabinti visų Lietuvą valdžiusių ar bent kokį vaidmenį Lietuvos istorijoje suvaidinusių didžiųjų kunigaikščių paveikslai, pradedant su Mindaugu ir baigiant su paskutiniu lietuvių-Lenkijos karalium Poniatovskiu. Nuo 1795 metų, kuomet Rusijos imperatorė Katarina Didžioji sudraskė Lietuvą, ligi 1918 metų, kuomet Lietuva pasiskelbė nepriklausoma valstybe ir vėl pradėjo kurti savo valstybės istoriją, ši laikotarpį pažymi vykusiai nupieštas eiskėčių vainikas su pažymėjimu 1795—1918. Po to vėl eina jau nepriklausomos Lietuvos prezidentų paveikslai: Smetona, Stulginskis, Grinius ir vėl Smetona. Didėji salė ir jos sparnai talpina karo už Lietuvos nepriklausomybę istorijos atžymėjimų rinkinius, kaip karo ginklai, kaulinės, pulkų vėliavos, vadų ir kareivių būrių atvaizdai ir kitokios karo liekanos.

Is apatinės dalies perėjus į viršutinės sales, pervadė svečius gen. Nagevičius per ištisą eilę kambarių, vis paaiškindamas kas bus išstatyta kiekviename kambarielyje. Pasieniais gylėjo apsieai privežtos įvairios medžiagos muziejaus eksponatams, kurie su laiku bus tinkamai išstatyti tuose kambariuose. Pagaliau priėjome ir prie to kambario, kuriame buvo sukrauta likučiai Dariaus ir Girėno „Lituanicos“.

(Daugiau bus)

MALONI LIETUVIAMS IDOMYBĖ.

Baltimore & Ohio geležinkelis atspausdino ir paskleidė sekamo turinio skelbimus:

Prisidėkite prie šventimo Lietuvių Dienos Baltimorėje, Md., vasario 16 d. Iškilmės ir koncertas įvyks Maryland Theatre 2 valandą popietį. „Lithuania Day“ pirmiausiaioje vietoje pažymėta didelėmis raidėmis. Toliaus nurodoma į abi pusi New Yorko į Baltimore bilieto kaina tik \$3.50 ir taipgi nurodoma traukinių tvarkraštis, kuomet traukiniai išeina iš New Yorko ir grįžta atgal iš Baltimore. Prie to išspausdinta Maryland valstijos legislaturos priimta rezoliucija, kuria įpareigojamas valstijos gubernatoriaus kiekvienais metais paskelbti vasario 16 dieną kaip šventę pažymėjimui Lietuvos Respublikos įsikurimo, įsakant ant visų valstybės namų iškelti Jungtinių Valstijų vėliavą.

